

MAŁGORZATA ORMIAN, ANNA AUGUSTYŃSKA-PREJSNAR JADWIGA LECHOWSKA

Katedra Produkcji Zwierzęcej i Oceny Produktów Drobiarskich, Uniwersytet Rzeszowski
e-mail: *augusta@univ.rzeszow.pl*

CHARAKTERYSTYKA ZACHOWANIA SIĘ PROSIĄT W CZASIE ADAPTACJI DO TUCZU

Praca przedstawia charakterystykę zachowania się prosiąt w czasie adaptacji do tuczu. Materiał badawczy stanowiło 10 prosiąt mieszańców pbz x wbp o znanym pochodzeniu i wyrównanych cechach fizjologicznych. W badanym okresie prosięta najwięcej czasu poświęcały na sen i leżenie oraz na pobieranie pokarmu i wody.

Słowa kluczowe: prosięta, zachowanie, adaptacja do tuczu

I. WSTĘP

Świnie, podobnie jak inne gatunki zwierząt, odznaczają się charakterystycznym dla nich zachowaniem i reakcjami w określonych sytuacjach. Zostały one ukształtowane przez cały okres tworzenia się gatunku i oddziaływania na ten proces warunków zewnętrznych. Świnie, zarówno jako cały gatunek, jak też jako poszczególne większe lub mniejsze populacje, grupy, a nawet pojedyncze osobniki, są nieustannie kształtowane i zmieniane przez czynniki środowiska, w jakich muszą bytować. Odpowiednio do nich zmieniają się reakcje organizmu oraz zachowanie się zwierząt [2].

II. MATERIAŁ I METODY

Badania wykonano w chlewni towarowej prowadzącej tucz swni w cyklu otwartym. Materiał badawczy stanowiło 10 prosiąt mieszańców pbz x wbp o znanym pochodzeniu i wyrównanych cechach fizjologicznych. Przed wstawieniem grupy do kojca, prosięta trwale znakowano w sposób umożliwiający identyfikację z daleka. Prosięta utrzymywano w kojcach wyścielanych słomą, wyposażonych w dwa poidła smoczkowe oraz stałe kamionkowe koryto. Żywiono według norm mieszkanką pełnoporcjową podawaną na sucho w dwóch odpasach. W dniu uformowania grupy technologicznej, prosięta otrzymywały tylko wodę do picia. Pierwszą dawkę paszy podawano dopiero o godzinie 8⁰⁰ dnia następnego, a kolejną o godzinie 13⁰⁰. Taki rytm karmienia utrzymywany był do końca tuczu. Zabiegi profilaktyczno-pielęgnacyjne były wykonywane zgodnie z technologią chowu pod nadzorem zootechniczno-weterynaryjnym. Czynności behawioralne monitorowano techniką wideokamery przez siedem kolejnych dni, zachowując jednakowy czas obserwacji w każdej godzinie doby, liczonej od godziny 12⁰⁰ do 12⁰⁰ dnia

---

* *Pracę recenzowała:* prof. dr hab. Maria Ruda, Politechnika Rzeszowska

następnego. Wyniki obserwacji notowano na specjalnie przygotowanych etogramach. Na tej podstawie określono strukturę zachowań prosiąt.

III. WYNIKI I OMÓWIENIE

W czasie obserwacji etologicznych wyróżniono następujące formy zachowań: sen i leżenie, pobieranie pokarmu i wody, spacery i rycie w ściółce, zabawy, walki i inne zachowania (załatwianie potrzeb fizjologicznych, wzajemne zainteresowanie, obwąchiwanie kojca, ocieranie się o kraty, stanie w bezruchu). Po zestawieniu świń w grupę stwierdzono zjawisko polegające na ujawnianiu się silnego instynktu poznawczego wobec nowego otoczenia. Zwierzęta bardzo dokładnie obwąchiwały się, podobnie dokładnie po kilka razy obwąchiwały przegrody metalowe między kojcami, koryto i poidła. Następnie wszystkie ryły w słomie. Strukturę czasu trwania poszczególnych form zachowań prosiąt w badanych dobach tuczu przedstawia tabela 1.

Tabela 1 - Table 1

Struktura czasu trwania poszczególnych form zachowań prosiąt w badanych dobach tuczu (%)
The time structure of particular forms of behaviour of piglets on examined days of fattening (%)

Formy zachowań <i>Behaviour forms</i>	Doba obserwacji <i>Days of fattening</i>						
	1	2	3	4	5	6	7
Sen i leżenie <i>Sleeping and lying</i>	80,00	61,32	62,36	60,22	65,05	62,08	54,11
Pobieranie pokarmu i wody <i>Taking food and water</i>	1,50	20,53	20,97	29,89	25,01	25,92	33,17
Spacery i rycie w ściółce <i>Walking and rooting</i>	14,78	16,05	9,02	6,50	5,94	5,80	10,89
Zabawy / <i>Playing</i>	0,44	0,42	3,05	1,22	2,29	4,22	0,00
Walki / <i>Fighting</i>	0,44	0,28	1,11	1,05	0,50	0,11	0,22
Inne zachowania <i>Other behaviours</i>	2,83	1,40	3,47	1,11	1,19	1,86	1,61

Aktywność życiowa prosiąt była zróżnicowana w zależności od kolejnej doby obserwacji. W badanych dobach tuczu, zwierzęta najwięcej czasu przeznaczały na sen i leżenie, w pierwszej dobie tuczu było to 80% ogólnego czasu. Wpływ na dłuższy czas tej formy zachowania zapewne miało zmęczenie zwierząt wywołane transportem a także tylko jedno karmienie, co też w pewnym stopniu zmniejszało ich aktywność. Wraz z kolejnymi dniami obserwacji skracał się czas snu i leżenia aż do 54,11% w siódmej dobie obserwacji. Począwszy od drugiej doby tuczu, paszę podawano dwukrotnie, stąd w tej dobie obserwacji zanotowano już dłuższy czas pobierania paszy. Najwięcej czasu na tę formę zachowania przeznaczały prosięta w czwartej i siódmej dobie wspólnego pobytu w kojcu (odpowiednio: 29,89% i 33,17%). Udział spacerów i rycia w ściółce w badanym budzecie czasu był nierównomierny. Zwierzęta na tę formę zachowania przeznaczały w pierwszych dwóch dobach obserwacji 14,78% i 16,05% czasu. Następnie w kolejnych czterech dobach tuczu czas ten zmniejszył się (od 5,80% do 9,02%), a w siódmej dobie wspólnego pobytu w kojcu wzrósł do 10,89%. Badana grupa prosiąt cechowała się dużą chęcią do zabawy. Najwięcej bawiły się osobniki w trzeciej (3,05%) i szóstej dobie obserwacji (4,22%). Natomiast w siódmej dobie nie zanotowano tej formy zachowań. Grupowe utrzymanie świń jest naturalnym sposobem chowu i wiąże się nierozdzielnie ze zjawiskiem porządku socjalnego. Poziom zajmowany w hierarchii dominacji ma duże znaczenie, gdyż wyznacza kolejność

pobierania pokarmu, miejsce do leżenia i poczucie bezpieczeństwa danego osobnika. Zjawisko przewodnictwa w grupie najostrzej uwidacznia się w postaci walk [3,4].

W badaniach własnych natężenie walk związanych z tworzeniem hierarchii stadnej było największe w pierwszych czterech dobach tuczu (odpowiednio: 0,44%, 0,28%, 1,11%, 1,05%). W kolejnych dniach obserwacji intensywność walk zmalała co mogło znaczyć, że układ hierarchiczny w grupie został ustalony. Natomiast udział innych zachowań stanowił od 1,11% w czwartej dobie do 3,47% w trzeciej dobie obserwacji. Według Nawrockiego i Winnickiego [8] na pobieranie paszy świnię potrzebują 1 godzinę na dobę. Natomiast leżą około 18 godzin na dobę. Na stanie i chodzenie u świń młodych przypada 4 godziny. Natomiast Walczak [11] podaje, że czas odpasu u świń utrzymywanych w chowie ściółkowym wynosił 8,70%. Z kolei Klocek i Nowicki [6] uważają, że zwierzęta utrzymywane systemem ściółkowym spędzają aktywnie około 32% czasu doby. Zdaniem Kapelańskiego i wsp. [5] prosięta w pierwszej i drugiej dobie tuczu na leżenie przeznaczają odpowiednio 64,40% i 71,90%, pobieranie paszy 6% i 8% a aktywny ruch zajmuje im 13,60% i 9,90%. Dyrzc i wsp. [1] uważają, że w ciągu pierwszej doby po skompletowaniu grup, czas przeznaczony przez świnię na odpoczynek stanowił latem od 38% do 55%, zimą od 54% do 65% a w okresie przejściowym od 62% do 65%. Rak i wsp. [10] zaobserwowali, że spoczynek w pierwszej dobie obserwacji zajmował ok. 55% czasu ogólnego, a podczas trzeciej doby wzrósł średnio o ok. 10%. Odwrotną tendencję stwierdzono w odniesieniu do aktywnego ruchu, który z poziomu ponad 20% spadł w omawianym czasie średnio o ok. 5%. Mohapelo i wsp. [7] wyrażają pogląd, że stosunek między czasem na odpoczynek, sen i zabawę jest istotnym wskaźnikiem zdrowotności i adaptacji prosiąt. Nowicki i wsp. [9] podają, że na odpoczynek w pierwszych trzech dobach tuczu zwierzęta przeznaczały (odpowiednio: 67,47%, 77,25% i 74,97%). Zaś całkowita aktywność wyniosła w pierwszej dobie 32,53%, w drugiej 22,75% a w trzeciej dobie 25,03%. Czas trwania walk w badanych dobach kształtował się na poziomie 0,20%, 0,26% i 0,53%.

IV. PODSUMOWANIE

W siedmiodniowym okresie adaptacji do tuczu można wyróżnić następujące formy zachowania się prosiąt: sen i leżenie, pobieranie pokarmu i wody, spacerowanie i rycie w ściółce, zabawy, walki i inne zachowania. W badanym okresie prosięta najwięcej czasu poświęcały na sen i leżenie oraz na pobieranie pokarmu i wody. Wraz z upływem procesu adaptacji, czas poświęcony na sen i odpoczynek skrócił się, natomiast zwiększył się czas przeznaczony na pobieranie pokarmu i wody. Najmniej czasu na spacerowanie i rycie w ściółce poświęcały świnię w piątej i szóstej dobie tuczu. Zaś największą intensywność walk zanotowano w trzeciej i czwartej dobie obserwacji. Udział innych zachowań stanowił od 1,11% do 3,47% czasu. Znajomość podstawowych form zachowania się prosiąt pozwala optymalizować organizację użytkowania, a w konsekwencji może sprzyjać lepszej zdrowotności i wynikom produkcji.

V. LITERATURA

1. Dyrzc S., Palka M., Pilarczyk A.: Wpływ składu grupy warchlaków w kojcu na ich zachowanie się i produktywność w tuczu. *Roczniki Naukowe Zootechniki* T.14. z. 2. s.185-197. 1987.
2. Grudniewska B.: Praktyczne znaczenie badań etologicznych w chowie świń. *Biuletyn Naukowy AR-T Olsztyn* 1. s. 53-69. 1986.
3. Kaleta T.: *Zachowanie się zwierząt*. Wydawnictwo SGGW. 2003.
4. Kalinowska B., Klocek C.: Hierarchia stadna u świń. *Przegląd Hodowlany* 7. s. 14-17. 2002.

5. Kapelański W., Błażejowicz M., Niemielewska E., Biegnewski J.: Przejawy niektórych zachowań świń rasy polskiej białej zwisłouchej i duroc w okresie odchowu do 180 dnia życia. Zeszyty Naukowe AT-R Bydgoszcz. Zootechnika 185. s. 15-23. 1993.
6. Klocek C., Nowicki J.: Obserwacje zachowania trzody chlewnej - możliwości praktycznego ich wykorzystania. Trzoda Chlewna 4. s. 75-78. 2000.
7. Mohapeloa T. K., Kalm E., Smidt D.: Tierchutz und nutzungsbezogene Untersuchungen zur Käfigaufzucht frühabgesetzter Ferkel. Züchtungskunde 3. s. 217-224. 1980.
8. Nawrocki L., Winnicki S.: Dobrostan świń w zależności od systemu utrzymania. Trzoda Chlewna 8-9. s. 155-159. 2001.
9. Nowicki J., Kopyra M., Moskała E.: The comparison of the behaviour of weaners housed after mixing in pen equipped with a hanging toys: object for biting and wooden ball. Journal Central European Agriculture 2. s. 153-158. 2007.
10. Rak B., Kapelański W., Bykowski B.: Zachowanie się warchlaków i tuczników w warunkach fermy typu Gi-Gi. Biuletyn Informacyjny AR-T Olsztyn 22. s. 76-87. 1987.
11. Walczak J.: Reakcja rosnących świń na różne systemy utrzymania na podstawie wskaźników etologicznych i fizjologicznych. Praca doktorska. IZ Kraków. 1999.

CHARACTERISTICS OF PIGLET BEHAVIOUR DURING THE ADAPTATION FOR FATTENING

Summary

The work presents characteristics of piglets behaviour during the adaptation for fattening. The research covered 10 cross-breed of pbz x wbp with well known origin and physiological features. During the analysed period of process of adaptation, the piglets spent the most of the time for sleeping and lying as well as for having food and water.

Key words: piglets, behaviour, adaptation for fattening